

สรุปสาระสำคัญร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (กท. เป็นผู้เสนอ)

เมื่อ ๒๑ ม.ค. ๖๘ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ได้มีมติอนุมัติหลักการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.... (กท. เป็นผู้เสนอ) เพื่อแก้ไขกฎหมายฉบับเดิม คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งมีการกำหนดให้เขตอำนาจของศาลทหารเป็นไปตามพื้นที่ของมณฑลทหารบกที่ตั้งขึ้นใหม่ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบก พ.ศ. ๒๕๕๘ นอกจากนี้ ยังได้แก้ไขในส่วนของผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารอีกด้วย

ข้อเท็จจริง

๑. พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้ยกเลิกเขตอำนาจศาลจังหวัดทหารบก และกำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหารบกเสียใหม่ โดยให้ศาลมณฑลทหารบกมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อยู่ในอำนาจศาลจังหวัดทหารบก เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบกที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ศาลทหารชั้นต้นที่พิจารณาคดีได้ในปัจจุบันจึงมีเพียงศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ ศาลประจำหน่วยทหาร และศาลอาญาศึก (เดิม ศาลจังหวัดทหาร มีเขตอำนาจศาลในคดีที่จำเลยมียศทหารชั้นประทวน ศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจคดีที่จำเลยมียศทหารชั้นประทวนและชั้นสัญญาบัตร (ยกเว้นชั้นนายพล) ส่วนศาลทหารกรุงเทพ มีเขตอำนาจคดีที่จำเลยมียศทหารทุกชั้นยศ)
๒. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ บัญญัติให้ ในเวลาปกติ อัยการทหาร หรือผู้เสียหายที่เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเท่านั้น (เช่น นายทหาร นักเรียนเตรียมทหาร พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร) ที่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหาร แต่ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารไม่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารได้ด้วยตนเอง ส่วนกรณีศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึก อัยการทหารเท่านั้นที่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหาร
๓. ห้ามอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารทั้งในเวลาไม่ปกติและศาลอาญาศึก

สาระสำคัญ

๑. ให้ยกเลิกศาลจังหวัดทหาร (เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหารบกขึ้นใหม่และยกเลิกเขตอำนาจศาลจังหวัดทหารทุกแห่งตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหารฯ)
๒. ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารได้ (เดิมศาลทหารในเวลาปกติ อัยการทหารหรือผู้เสียหายที่เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลเท่านั้นที่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหาร แต่ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารด้วยตนเอง และกรณีศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึก อัยการทหารเท่านั้นที่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหาร)
๓. สามารถอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามโดยตรงต่อศาลทหารสูงสุดได้ (เดิมคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติและศาลอาญาศึกไม่ว่ากรณีใดห้ามไม่ให้อุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าว)

ข้อสังเกต

ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้รับการปรับปรุงขึ้นเพื่อเพิ่มการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเองและสิทธิในการได้รับการพิจารณาทบทวนคำพิพากษาโดยศาลที่สูงกว่าและให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารสามารถใช้สิทธิในการดำเนินคดีอาญาในศาลทหารได้ด้วยตนเอง เว้นแต่ในกรณีศาลอาญาศึกจะเป็นอัยการทหารเท่านั้นที่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้ ส่งผลให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมซึ่งสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ข้อ ๑๔)